

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע

"פרשת ויצא"

עורך: הרב יוסף ברגר

לתגובות והנצחות - לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו!

הנביא (מיכה ג, טו) וכמדורש תנחומא (תולדות יז) לימדונו ש"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", כלומר, הנפלאות שנוכח לראות בגאולה הקרובה יהיו דומים לאותם ניסים שארעו לאבותינו במצרים.

והנה, המתבונן כמה שאנו אומרים בהגדה: "ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו, וישמע ה' את קולנו, וירא את עניינו ואת עמלנו ואת להצננו", רואה דבר ברור: עם ישראל במצרים כשסבלו סבל רב מתוך גלות קשה ומרירה, הבינו לבסוף שאין להם ברירה אלא להרים את עיניהם השמימה ולצעוק צעקה עמוקה מליבם: **אבא, ראה את הסבל שלנו, אין לנו יכולים להחזיק כבר מעמד, עד מתי נשאר דוויים בגלות נוראה זו בעבודת פרך, היצא אותנו ממקום זה, גאל אותנו אבא!!!**

אולי זה גם מה שאנו צריכים לעשות כיום, צעקה חזקה מעומקא דליבא שוב ושוב עד שישמע ה' את קולנו ויגאלנו גאולה שלימה?

ראו מה שמספרים חסידים שהיו כליל הסדר אצל רבם הרח"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זי"ע, שבתוך הדברים אמר, דהנה העולם מועים וסוברים, שאין בין דור היוצאים ממצרים לדורינו אנו אלא משה רבינו בלבד, שבימיהם זכו לגאולה מפני שהיה משה רבינו אלא מהימנא עמהם והוציאים ממצרים, ואילו בזמנינו לא זכינו למנהיג כמשה רבינו ולכן עדיין לא נושענו ולא נגאלנו מן הגלות המרה הזאת, אך האמת אינה כן, אלא מה שחסר לנו הוא החלק של "ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו", ולא זכו שנשלח משה רבינו להשיעם כי אם בזכות הצעקה אליו ית"ש, והכי נמי בימינו אלה, אם נקיים כראוי "ונצעק" אזי מיד בא יבוא ברנה, ויבוא משיח צדקנו לגאלנו.

כן אמר הרח"ק רבי יקותיאל יהודה מצאנז קלויזבורג זי"ע, שלכן לא נזכר שמו של משה רבינו בכל נוסח ההגדה של פסח, ללמדנו שכדי לזכות לגאולה שלימה אין בני ישראל זקוקים למנהיג גדול וקדוש כמשה רבינו ע"ה, רק אין לך דבר כצעקה ותפילה המקרבת את הגאולה, וזה גם מה שגרם לגאולת ישראל ממצרים וכמו שנאמר (שמות ב, כג) "ותעל שועתם אל האלקים".

אז בואו אחים יקרים, נקה את אומנות אבותינו, ונתפלל ונצעק אל ה' אלוקינו שיאמר די לגלותנו ויגאלנו ברחמים מרובים ובניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו.

אין ספק כלל וכלל, שאם עם ישראל בהמוניו יהל לצעוק באופן זה, נזכה ל"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" בקרוב ממש. כי אין לנו כיום פתרון אחר לכל מצוקותינו, זה ה"פתרון האמיתי" שיביא את האוישר והעושר והשלימות ברוחניות ובגשמיות לעם ישראל.

וראו מה שכתב הרמב"ן על הפסוק בפרשת שמות (ב, כג כה): "יהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה. וישמע אלקים את נאקתם ויזכור אלקים את בריתו את אברהם ואת יעקב. וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים".

ומסביר שם רש"י: "ידע אלקים" - וכי עד עתה לא ידע הקב"ה מצרותיהם? אלא כלומר, מעכשיו נתן עליהם לב ושוב לא העלים עיניו מהחשיעים.

וכתב הרמב"ן זי"ע וזה לשונו הק': "והארץ הכתוב להזכיר מענות רבות בגאולתם, וישמע אלקים את נאקתם, ויזכור אלקים את בריתו, וירא אלקים, וידע אלקים, כי ידעתי את מכאובי (שמות ג, ז), כי אע"פ שנשלח הזמן שנגזר עליהם לא היו ראויים להגאל, כמו שמפורש על ידי החוקא (יחזקאל כ, ח), אלא מפני הצעקה קיבל תפילתם ברחמינו.

ומסיים שם בזה הלשון: "ועל דרך האמת יש בכתוב הזה מרד גדול מסתרי התורה וכו', עיי"ש.

ויפגע במקום וילן שם וכו' (כה, יא)

מסביר רש"י: ורבותינו פירשו, "ויפגע" לשון תפילה, שיעקב תיקן שם תפילת ערבית, ואמנם שינה הכתוב ולא כתוב "ויתפלל" במקום, אלא "ויפגע" במקום, ללמדך דבר נוסף, שקפצה לו הארץ.

אמר הכותב: חשבתי עוד להסביר, מדוע כתבה התורה על תפילתו של יעקב: "ויפגע במקום" ולא "ויתפלל יעקב". וזאת על פי היסוד הנפלא בתפילה שלימדנו הרח"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע, שכתב, דהנה הרכה פעמים אדם מתפלל, על דבר מסוים, מחכה ומצפה לישועה, כממון, או בכל דבר שהוא, אך הישועה מתבששת מלבוא, ואף אם לבסוף מגיעה הישועה, היא מגיעה שלא בזמנה, וכלשונו: לאחר שנה שתיים או שלוש...

מה יעשה האדם בכדי שישועתו תגיע משמים בזמנה, שהשפע ירד עליו משמים בדיוק בזמן שהוא נצרך לכך?

הסביר הרח"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע שהפתרון לכך, הוא תפילה וביטחון בצורת "ההסתכלות".

לדוגמא, כשאדם מסתכל מרחוק על שלט, והוא רוצה לקרוא מה כתוב על השלט, הוא צריך לצמצם את ראייתו אך ורק לכיוון השלט, בכדי שענינו יוכלו לשרר את המילים שכתובות שם למוחו, ואז הוא מצליח לקרוא את המילים כסדרן. אך אם האדם לא יהיה ממוקד לכיוון אותו שלט, ובעת שירצה לקרוא את הדברים, עיניו ישוטטו לכל הצדדים, אז כמובן הוא לא יוכל להבין את מה שכתוב שם.

כך צריכה להיות "התפילה והבטחון" של יהודי בעת שנוקק לישועה מאת ה'. לקחת את כל מחשבותיו והרגשותיו למקום אחד - אל מלך מלכי המלכים, המושגיח על כל העולם ועל כל הבריה בכל רגע, ולהתפלל ולבטוח בו בצורה ממוקדת מבלי לפזול לצדדים, כלומר, שבעת שמתפלל, שלא יחשוב מחשבות אחרות איך להשיג את הישועה, אלא יתפלל מעומק ליבו בדביקות עצומה ואיתנה, ויבטח בה' בצורה חזקה, ובהבנה, השישועה שהוא צריך, יכולה לבוא ממקום אחד - ממלך מלכי המלכים שהעושר והכבוד שלו והוא מושל בכל ובידו לגדל ולהזקק לכל!

ואז - כותב הרח"ק מברסלב זי"ע - הוא מצליח להוריד את השפע מלמעלה בזמנה!

ועל פי זה הוא הסביר את דברי קדשו של נעים זמירות ישראל משיח ה' אדונינו דוד המלך ע"ה (תהילים קמח, טו): "עיני כל אליך ישרון ואתה נתת להם את אכלם בעיתו". כלומר, כשהאדם בוטח ומתפלל אל ה' בצורת ההסתכלות בעיניים, "עיני כל אליך ישרון", בצורה ממוקדת ובהבנה השישועה יכולה לבוא אך ורק ממקום אחד מבלי לפזול לצדדים, אז מוכחה לאדם "ואתה נתת להם את אכלם בעיתו" - שהקב"ה יביא לך את הישועה בעיתו בזמן שאתה נצרך לכך.

זהו יסוד גדול בתפילה, שצריכים לשננו ולעשותו שוב ושוב, ובודאי יוכל כל אדם לראות בעזרתו יתברך פלאות ונשגבות.

ולפי זה חשבתי להסביר דהתורה רצתה לרמוזנו כאן, איך ובאיוז צורה, צריך יהודי להתפלל אל ה', בכדי לראות את הישועה בזמנה. לכן נכתב על תפילת יעקב "ויפגע במקום", ולא "ויתפלל במקום", כי יעקב אבינו כשהתפלל, הוא התפלל בצורה ממוקדת, ובהבנה שיש מקום אחד שאליז העיניים נשואות, אל אבינו שבשמים! "ויפגע במקום" ולכן זכה שמיד קפצה לו הארץ...

ויקה מאבני המקום וישם מראשותיו (כה, יא)

התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח צדיק, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת, וזה שנאמר (בפס"י) ויקח את "האבן" אשר שם מראשותיו (רש"י).

ונשאלת השאלה: סוף סוף מה תועלת יש כאן, הרי ראשו של יעקב לא היה מונח ממש על כל האבן, אלא רק בקצה מסוים, ושוב יש מקום למריבה בין חלקי

האבן? אלא מתרין הרחיק בעל האמרי אמת מגור זי"ע: כשיש "אחדות" – אין קנאה ואין שנאה, כשכולם מאוחדים כאחד ממילא לא מדאג וכואב לאף אחד מה יש לו, ומה אין לו...

מסופר על שני בעלי בתים בעיר סלונים שהיה להם איזה שהוא מסמך מסוים והגיעו להתדיין לפני רב העיר הגאון רבי איזיל הריף זי"ע, נמשך הדין תורה ימים רבים, ודבר לא זו ממקומו. שני בעלי הדין היו תקיפים ועקשנים, ולא ניתן להגיע אל עמק השווה, לפשרה כלשהי. נפנה אליהם רבי איזיל בכעס ואמר: על "ויקה מאבני המקום" אומר רש"י, שהאבנים רבו זו עם זו, וכל אחת דרשה: "עלי יניח צדיק את ראשו". ולפיכך עשה הקב"ה מכל האבנים אבן אחת. והרי לכאורה קשה הדבר: הלא היה לו למצוא מוצא אחר, למשל, שיספק יעקב את רצון כולן וישן מעט על אבן זו, ולאחר מכן על אבן אחרת, או שישים על אבן אחת את ראשו, על שנייה את ידיו וכך יניח על כולן.

אלא מסתבר, שקשה ביותר הוא להתדיין עם אבנים! בין אבנים לא תיתכן שום פשרה!...

ויקץ יעקב משנתו ויאמר אבן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כה. י-טז)

"ויקץ יעקב משנתו" – ר' יוחנן אמר אל תיקרי משנתו אלא ממשנתו (בראשית רבה ס"ט).

ולכאורה מנין לר' יוחנן לקרוא ולדרוש "אל תיקרי משנתו אלא ממשנתו"? אלא מסביר הרחיק בעל העטרת ישועה מדזיקוב זי"ע הסבר נחמד. הדנה ידוע מה שכתוב בספרים הקדושים אשר השמן – סמא"ל, שם את כל כובד משקלו ואינו מניח לעשות סיום מסכת, כי סמא"ל ר"ת סיום מסכת אין לעשות, אבל יעקב אבינו ע"ה התגבר על הס"מ ולמד וסיים הרבה מסכתות, וזה מה שכתוב "והנה סלם" – ר"ת סיום מסכת לעשות! ולכן דרש רבי יוחנן "ויקץ יעקב משנתו" – אל תיקרי משנתו אלא ממשנתו דהיינו שעשה סיום משניות. וזה שאמר "אבן יש ה' במקום הזה" – י"ש דייקא שכן בסיום המשניות המימרא האחרונה הוא "עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר להנחיל אותי יש"...

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (כה. כ)

על הפסוק (תהילים קמו. ג) "אל תבטחו בנדיבים", אמר המדרש שדוד היה ראוי להיות נפל, ואדם הראשון נתן לו משנתו, שנקצבו לו לאלף שנים, ע' שנים. אמנם כשאדם הגיע לתקול שנה והגיע זמנו למות, רצה לחזור בו ממתנתו, והראה לו ה' שעתידי אחד מבניו לקיים נדרו וזה הוא יעקב, שנאמר "וידר יעקב" נדר, ומיד קיים את נדרו.

מסביר השליח הקדוש זי"ע שעל זה נאמר (תהילים קמו. ג) "אל תבטחו בנדיבים כבן אדם", והרמו לאדם הראשון, "תצא רוחו" – כאשר הרגיש שנשמתו יוצאת עבור נדרו שתרם ע' שנה לדוד משנתו, "ביום ההוא אבדו עשתנותיו" – רצה לחזור בו, "אשרי שאל יעקב בעזרו" – לולא ה' שהראה לו את יעקב שקיים נדרו, לא היה אדם הראשון מקיים נדרו...

ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו (כמ. ז)

במדרש (שח"ד מו.ג) מובא: כל האותיות מתחברים האחד עם השני חוץ מה"א ונרין שמתחברים רק עם עצמם, כיצד, א-ט הרי עשרה ב-ח גם כן עשרה, וכן י-צ הרי מאה וכן כ-פ הרי מאה וכן הל"א, חוץ מה"א ונרין שאינם יכולים להתחבר לאות אחרת רק עם עצמם כגון ה-ה הרי עשר, נ-ג הרי מאה.

אמר על כך הרחיק רבי נפתלי מושיץ זי"ע שזה הפירוש: "הן עוד היום גדול, כל זמן שהפירוד בכל תקפו כאותם אותיות ה-ן שאינם רוצים להתחבר אל אף אחד, או דו" לא עת האסף המקנה" – לקבוצת גלויות, ותמשך הגלות...

הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו (כמ. ז)

מסופר, שבימינו האחרונים של הגה"ק הרב מבריסק זי"ע, כאשר שכב על ערש דווי ביסורים נוראים, ביקש אחד ממקורביו להעלות חיוך על פניו כציטוט אמרה נאה, ואמר ששמע חסידים המפרשים את הכתוב: "הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו", שכך אמר יעקב אבינו: רבש"ע! גם אם לא הגיע עדיין העת שתאסוף את צאן מרעייתך ותגאלם – לפחות תשקה ותרעה אותם כמרעה טוב ודשן, כפרנסה בהרחבה!...

ננער הרב מנמנומו בתוקף מכאוביו, ואמר: "לא, אין זו סתם אמרה, בודאי אדם גדול אמרה"...

בסעודה שלישית חזר הרב על האמרה, ואמר שיש לה מקור בזהר הקדוש, שדרשו את יציאת יעקב מארץ ישראל לגלות עם ישראל מארצו. והבאר רומות למקור השפע, והעדרים למלאכים הממונים על השפע.

מיד הלכו והתעניינו והתברר שאמרה זו מקורה אכן באדם גדול ה"ה הרבי הרחיק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע שהיה דרכו בכך להמליץ טוב ולבקש על עם ישראל. ואחרי בברכת המזון אף הוסיף הבריסקע"ר רב לתרין עם פשט זה שאלה ידועה: דאנו אומרים "רחם נא ה' אלוקינו וכו' ועל הכית הגדול והקדוש וכו' רענו זוננו, פרנסנו", ולכאורה כיצד לאחר שמבקשים דברים כה רמים ונשגבים כבנין ירושלים, בית המקדש ומלכות בית דוד, פונים אנו תוך כדי דיבור לבקשת מזונות והרווחה, ופרנסה בכבוד? אלא לפי האמרה הנ"ל יובן, דאנו מתפללים להקב"ה: רחם נא ה' וכו' על ישראל עמך ועל ציון משכן כבודך, אך אם הקב"ה עדיין עוד לא הגיע הזמן לגאלנו, אז לכל הפחות מבקשים אנו "רענו זוננו פרנסנו"!...

ויאהב יעקב את רחל ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה. ויאמר לכן טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר (כט. יח-יט)

הסביר הגה"ק רבי איצלה מולאזין זי"ע בא וראה את רמאותו של לבן, יעקב מבקש ממנו במפורש "אעבדך שבע שנים ברחל" ומה עונה לו לבן – בקריצת עין של רמאי, "טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר", בסדר, אתן לך אותה. וכוננתו של אותו רמאי היה כך:

"תתי" בגימטריא קטנה 9
אף "לאה" בגימטריא קטנה 9 – אותה לך!
"מתתי" בגימטריא קטנה 13
"רחל" בגימטריא קטנה 13 – אותה אתן לאיש אחר!...

ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה אליה (כט. כא)

וזהו שאמר ואבואה אליה והלא קל שבקלים אינו אומר כן, אלא להוליד תולדות אמר כך (רש"י).

אבל הגה"ק בעל הבן איש חי זי"ע הסביר, הדנה ידוע מאמר הז"ל "איש ואשה שזכו שכינה שרויה ביניהם". וכידוע שורש האותיות המרכיבות את המילה "איש ואשה" הם "אש", אך כאשר הם חיים בשלום ובשלחה הם זוכים להשראת השכינה ואז האיש מקבל את האות י' משם הו"ו"ה והאשה את האות ה' – וביחד מצטרף י-ה.

וא"כ זהו שביקש יעקב מלבן: "הבה את אשתי ואבואה אליה" – כלומר ע"י שאבוא אל אשתך, שאתחתן אותה ואחיה בשלום ובשלחה, "אבוא אל י-ה" – כלומר אזכה להשראת השכינה...

ויצג את המקלות אשר פיצל ברהמים וכו' (ל. לח)

היה הרחיק רבי שלמה ליב מלנטשנא זי"ע אומר: בהושענות להושענא רבה אנו אומרים "למען מיהם מקלות בשקתות המים הושענא, הושיעה נא". ולכאורה צריכים להבין איזו זכות היא זאת שעל כן אנו מבקשים מהקב"ה שיושיע אותנו? אלא, אנו מזכירים בזה להקב"ה, שאפילו איש אמת כיעקב (תתן אמת ליעקב), היה גם כן מוכרח ללכת בדרכים ערמומיות אחרי שגר רק עשרים שנה עם לבן, ומה א"כ נעני אנן, הנמצאים זה אלפיים שנה בין זאבים, רמאים ונוכלים... ומה הפלא אם רבו עוונות בבני ישראל?...

הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי (ל. לא)

מכאן למי שאין לו בנים שחשוב כמת (רש"י).

ולכאורה צריכים להבין – עם כל הצער והכאב, איך דברה רחל אמנו כך? אלא שמעתי הסבר נפלא מכ"ק מרן אדמו"ר ממוישקולין שליט"א דאפשר להסביר שזו היתה טענתה של רחל ליעקב: לפי הגמרא (קדושין ל:) "אם פגע כך מנוול זה (יצר הרע) משכחו לבית המדרש". ובמסכת ברכות (ה). "נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע וכו' ואם לא יזכיר לו יום המיתה. ובהזיל (ברכות יז) שואלת הגמרא: ונשים כמאי קא זכיין? (כמה הם זוכים לעולם הבא) ומתרגמת הגמרא: "באקרוי בנייהו לבי כנישתא" (בכך שהם לוקחים את בניהם לבית המדרש בכדי לשבת בין החכמים ללמוד תורה). ומקשה בספר "עירות דבש": מה השאלה כמאי זכיין, הרי מצוות הרבה יש שנשים חייבות בהן? ומתריץ במאי זכיין הכוונה היא, מלשון נצחון (כמו שכתוב במשנה שרבי אליעזר בן עזריה אמר: הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות – ואומר רש"י "לא זכיתי – לא ניצחת") כלומר, כמה מנצחון ליצר הרע כיוון שהן פטורות מתלמוד תורה ואינן בבית המדרש. אלא בזכות שמגדלות בניהן לתלמוד תורה ולהם יש כוח התורה לנצח את היצר הרע.

והוא שאמרה רחל, הבה לי בנים, ואני אנדלם ואחנכם לתורה ואוכל לנצח את היצר הרע, ואם לא, אין לי תקוה אלא בזה – "מתה אנכי" – אצטרך להזכיר תמיד את יום המיתה.

**ובקשו את ה' אלוקיהם ואת דוד מלכם
מידי מוצש"ק: סעודת "מלוה מלכה" ברוב עם
בציונו הק' של דוד מלכא משיחא ע"ה שברח ציון
בליווי מיטב הכליזמר והמנגינים
מעמד "קידוש לבנה" ברוב עם בשעה 10.00**